

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycji Wydziału powiatowego i gminy miasta Jarosławia o utworzenie w Jarosławiu sądu obwodowego.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z 5. lutego 1894 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycję Wydziału powiatowego tudzież magistratu miasta Jarosławia o utworzenie w Jarosławiu nowego Sądu obwodowego do wszechstronnego zbadania, zasięgnięcia opinii odnośnych władz rządowych i autonomicznych i przedłożenia sprawozdania o ile być może na najbliższej sesji sejmowej.

Wywiązując się z otrzymanego polecenia, Wydział krajowy zawezwał przedewszystkiem reprezentacye powiatowe gminne powiatów łańcuckiego, jarosławskiego i cieszanowskiego jako bezpośrednio tą sprawą interesowane, gdyż mające wchodzić w okręg proponowanego przyszłego sądu obwodowego w Jarosławiu, do oświadczenia się w kierunku w petycji wskazanym a następnie odniósł się do Prezydium wyższego sądu krajowego we Lwowie o objawienie swego zdania.

Za petycją Wydziału powiatowego i gminy miasta Jarosławia oświadczyły się reprezentacye powiatowe w Jarosławiu i Cieszanowie, tudzież rady gminne w Jarosławiu, Cieszanowie, Pruchniku, Sieniawie i Radymnie, t. j. rady gminne tych miejscowości, w których znajdują się c. k. sądy powiatowe; zaś przeciw tym petycyom oświadczyły się: reprezentacya powiatowa w Łańcucie, tudzież rady gminne w Łańcucie, Przeworsku, Leżajsku i Lubaczowie, a to z przyczyny, że interesa tak powiatu jak i mieszkańców tych miejscowości są ściśle złączone od niepamiętnych czasów z zachodnią częścią kraju, zaznaczamy atoli, że w tej sprawie Wydział powiatowy w Łańcucie był odmiennego zdania i na dniu 22. stycznia 1894 wniósł petycję do Wysokiego Sejmu, w której oznajmia, iż zgadzając się z treścią i dążnością petycji Wydziału powiatowego w Jarosławiu o utworzenie w Jarosławiu, sądu obwodowego uważa dla luności powiatu łańcuckiego za bardzo korzystne, ażeby powiat łańcucki przydzielony został do kreować się mającego sądu obwodowego w Jarosławiu.

Niezależnie od wniesionych do Wysokiego Sejmu petycji przeprowadził c. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie na polecenie c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z 12. września 1893 L. 18.106, wskutek uzyskanej przez reprezentacyę miasta Jarosławia Najwyższej sygnatury dla swej prośby o utworzenie Trybunału I instancyi w Jarosławiu wyczerpujące dochodzenie

i przedłożył na dniu 27, stycznia b. r. cały operat Wydziałowi krajowemu stosownie do tu-
tejszej odezwy z 4. września 1894. L. 46.390, celem wyjednania uchwały Wysokiego Sejmu po
myśli ustawy z 26 kwietnia 1873 Nr. 62. Dz. p. p.

Z przedłożonych aktów przekonujemy się, że wszystkie prawie sądy powiatowe z trzech
powiatów politycznych mających wchodzić w skład przyszłego sądu obwodowego w Jarosławiu
mianowicie sądy powiatowe w Lubaczowie i Cieszanowie należący do Starostwa cieszanowskiego
a do sądu krajowego we Lwowie, dalej sądy powiatowe w Sieniawie, Jarosławiu, Radymnie
i Pruchniku, należące do powiatu politycznego Jarosławskiego a do sądu obwodowego w Prze-
myślu, wreszcie sąd powiatowy w Łańcucie należący do okręgu sądu obwodowego w Rzeszowie
a do powiatu Łańcuckiego oświadczyły się, z uwagi na interesa ludności owych powiatów za
przydzieleniem ich do okręgu przyszłego sądu obwodowego w Jarosławiu; naczelnik sądu po-
wiatowego w Przeworsku wstrzymał się z wypowiedzeniem w tym względzie swego zdania
a tylko naczelnictwo sądu powiatowego w Leżajsku wystąpiło ze względu na stosunki ekono-
miczne ludności i położenie terytoryalne przeciw przydzieleniu okręgu tegoż sądu do przyszłego
sądu obwodowego w Jarosławiu, wychodząc z tego założenia, iż powiat łańcucki jest wprawdzie
położony prawie w jednakowej odległości od Rzeszowa i od Jarosławia, jednakowoż od tegoż
ostatniego odgranicza go San, który kilkanaście razy na rok i to nieraz przez kilka dni
stanowi zupełną przerwę w komunikacji z Jarosławiem, oraz że nie Jarosław ale Rzeszów jest
dla ludności tamtejszej miejscem zbytu jej produktów; wyjątek pod tym względem stanowią
wedle zdania sądu gminy do tegoż sądu należące a po za Sanem położone mianowicie Jastrzę-
biec, Brzyska wola, Kuryłówka, Ożamec, Tarnowiec, Dornbach i Rzechów, dla których przeci-
wnie z tych samych powodów należenie do okręgu c. k. sądu obwodowego w Rzeszowie jest
niekorzystne. Naczelnictwo tegoż sądu przypuszcza zarazem, że na wypadek wcielenia powiatu
leżańskiego do okręgu nowo utworzyć się mającego sądu obwodowego w Jarosławiu byłby za-
pewne powiat ten wydzielony również i ze starostwa w Łańcucie i przydzielony prawdopodo-
bnie do starostwa i rady powiatowej w Jarosławiu, a w takim razie niektóre gminy powiatu
leżańskiego byłyby od tych władz przeszło o mil 8 oddalone, przypuszczenie to atoli jest mylne,
gdyż ze zmianą okręgów sądów obwodowych nie nastąpiłaby zmiana granic powiatów po-
litycznych.

Prezydyum sądu obwodowego w Przemyslu, które całe dochodzenie w tej sprawie
przeprowadzało, stwierdza aktualność wszystkich motywów naprowadzonych w petycyach Wy-
działu powiatowego i gminy miasta Jarosławia wniesionych do Wysokiego Sejmu i oświadcza
się jak najkategoryczniej za utworzeniem sądu obwodowego w Jarosławiu dla sądów powiato-
wych leżących w okręgu powiatów politycznych Cieszanów, Łańcut i Jarosław. Za tem oświad-
cza się również c. k. Starostwo w Jarosławiu przytaczając następujące powody na poparcie
swego zdania:

Jarosław należy od dawna do najbardziej handlowych miast Galicyi, a zawdzięcza
to swemu położeniu i licznym środkom komunikacyjnym, które utrzymanie ciągłej styczności
tak z sąsiednimi miastami i miasteczkami jak i z zagranicznymi rynkami o każdej porze roku
umożliwiają. Okolice sądów powiatowych Przeworsk, Łańcut i Leżajsk oprócz stacji kolejowych
w Przeworsku i Łańcucie łączą z Jarosławiem gościniec państwowy tak zwany „Krakowski“
i droga wybudowana staraniem Skarbu państwa z Jarosławia na Gorzyce do Leżajska. Przez
okręg sądu powiatowego w Pruchniku, prowadzi droga powiatowa Jarosław-Dynów i droga po-
wiatowa Jarosław-Zarzycze do Kańczugi. Okręg sądu powiatowego w Sieniawie łączy z Jaro-
sławiem droga powiatowa Jarosław-Sieniawa i pomieniona powyżej droga państwowa Jarosław-
Gorzyce. Okolice sądu powiatowego w Radymnie posiada nader dobrą linię komunikacyjną
z Jarosławiem w gościńcu państwowym tak zwanym krakowskim.

Okręgi zaś sądów powiatowych Lubaczów i Cieszanów mają nader ułatwioną komunikację z Jarosławiem zapomocą kolei Jarosław-Sokal — której cztery stacje w obrębie pomienionych sądów się znajdują, a nadto prowadzi z Jarosławia w rzeczne okolice droga krajowa Jarosław-Oleszyce-Cieszanów do Bełża.

Wobec tak ułatwionej komunikacji ludność rzeczonych okręgów sądowych korzysta zawsze z targów jarosławskich, zwłaszcza, że wobec istniejących w Jarosławiu rozlicznych handli hurtownych i składów zboża oraz materiałów tartych, płody surowe w Jarosławiu zawsze korzystnie sprzedane być mogą, a ztąd za granicę drogą lądową, lub drogą wodną bez przerwy są wysyłane. — W Jarosławiu mają siedzibę władze wojskowe i zarządy magazynów prowiantowych, które obecnie produkta rolnicze w mniejszych ilościach do 100 kilo wagi skupują a wreszcie komendy uzupełniające oddziałów wojska, które w powyższych trzech powiatach się rekrutują. — Jarosław jest główną stacją kolei państwowej Lwów-Kraków i kolei Jarosław-Sokal, oraz powiatowej c. k. Dyrekcji skarbu, do okręgu której wcielone zostały powiaty polityczne Cieszanów, Łańcut i Jarosław. — Zdaniem Starostwa nie ulega przeto żadnej wątpliwości, że utworzenie w Jarosławiu Sądu obwodowego dla powiatów politycznych Jarosław-Łańcut i Cieszanów jest ze względu na dobro ludności tych powiatów nader wskazane; będzie ono dla tych okolic znacznem dobrodziejstwem i uwolni mieszkańców rzeczonych okręgów od trudów i kosztów odbywania podróży do miast, z którymi w żadnych stosunkach handlowych i urzędowych zresztą niepozostają.

Wreszcie c. k. Wyższy Sąd krajowy we Lwowie, przedkładając odezwą z 23. stycznia b. r. L. 1.104 operat przeprowadzonego przez Prezydyum c. k. Sądu obwodowego w Przemyślu dochodzenia, oznajmia, iż opierając się na dołączonych wyczerpujących, stan rzeczy wszechstronnie wyświecających sprawozdaniach Prezydyum Sądu obwodowego w Przemyślu i z powodów tamże naprowadzonych podziela w zupełności zapatrywanie, które w tych sprawozdaniach znalazło wyraz, iż ze względu na objawione życzenia przeważnej większości interesowanych w sprawie tej władz autonomicznych i rządowych, na dogodności wzrastające z tąd dla przeważnej części ludności do przyszłego trybunału jarosławskiego należeć mającej, jak niemniej na odczuwaną od lat potrzebę pomnożenia w Galicyi wschodniej Trybunałów I. instancyi, które wobec będących w toku prac legislacyjnych około zaprowadzenia nowego postępowania w sprawach cywilnych stanie się jeszcze bardziej naglącą uznaje utworzenie trybunału I. instancyi w Jarosławiu o składzie jak go Prezydyum Sądu obwodowego w Przemyślu zestawia dla prawidłowego wymiaru sprawiedliwości jako wskazane i pożądane.

Także jest zapatrywanie władz rządowych i autonomicznych na potrzebę utworzenia w Jarosławiu nowego sądu obwodowego; wskazaną by była w tej mierze jeszcze opinia politycznej władzy krajowej tj. Prezydyum c. k. Namiestnictwa, ale wobec okoliczności, że w tej sprawie już c. k. Starostwo jarosławskie, jako dokładnie obznajomione ze stosunkami miejscowemi, objawiło powołane wyżej zdanie, a w razie odniesienia się do Prezydyum Namiestnictwa nie możnaby przedstawić sprawy Wys. Sejmowi na bieżącej jeszcze sesyi, Wydział krajowy sądzi, iż należy poprzestać na tem zbadaniu stanu rzeczy i że takowa została już o tyle wyczerpaną, iżby Wys. Sejm mógł powziąć i wyrazić swoją opinię c. k. Rządowi.

Nagromadzone w wniesionych do Wys. Sejmu petycyach Wydziału pow. i Magistratu miasta Jarosławia materiały i daty statystyczne, których aktualność stwierdzoną została wyczerpującemi dochodzeniami Prezydyum Sądu obwodowego w Przemyślu, wykazują aż nadto dowodnie, iż sprawa utworzenia sądu obwodowego w Jarosławiu nie tylko dla miasta i powiatu jarosławskiego ale i dla ludności powiatu politycznego cieszanowskiego i łańcuckiego jest sprawą piekącą i nieodzownie konieczną.

O konieczności tej Przekonuje już sam prosty rzut oka na mapę wykazującą, jak dalekie nieraz przestrzenie musi odbywać ludność tych powiatów z Jarosławiem ciągłą styczność

mających i tuż pod jego bokiem położonych, aby się dostać do swych obecnych sądów obwodowych we Lwowie, Przemyślu lub Rzeszowie, tak, iż wobec gęstości sądów obwodowych w innych prowincjach, dziwić się istotnie należy, że mogą być jeszcze obecnie w Galicyi gminy, jak np. w powiecie Cieszanowskim, które kilkanaście a nawet 20 mil do swego sądu obwodowego zdążać muszą.

Że wobec takiego stanu rzeczy istniejące obecnie sądy obwodowe nie są w stanie podołać włożonemu na nie zadaniu, że skutkiem tego i wymiar sprawiedliwości mimo powszechnie uznanego poświęcenia, z jakim Sądy nasze pracują, nie może być tak szybkim i wydatnym jakby należało i że z powodu tego jest on dla ludności samej, zwłaszcza wiejskiej zbyt kosztownym i uciążliwym, nie potrzebuje bliższego udowodnienia.

Wydział krajowy opierając się na objawionej w tej sprawie opinii władz rządowych i autonomicznych a w szczególności c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie i Prezydium Sądu obwodowego w Przemyślu oraz c. k. Starostwa w Jarosławiu wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem w myśl ustawy z 26. kwietnia 1883 Nr. 62 dz. u. p. udziela c. k. Rządowi swoją opinię, iż w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości uznaje otworzenie w mieście Jarosławiu Trybunału I. instancyi ze składem sądów powiatowych leżących w okręgu powiatów politycznych Łańcut, Cieszanów i Jarosław za koniecznie potrzebne.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 31. stycznia 1895.

Marszałek krajowy:
Sanguuszko, w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak, w. r.
Członek Wydziału krajowego.